

DOCUMENTS
Serie MITJANS D'ANIMACIO- N° I

ELS MONTATGES SONORS I VISUALS - de Ch. Hermelin

Llibre publicat per les Editions Ouvrieres a la col·lecció "Vivre son temps "

L'autor, Christian Hermelin, es un professional de l'animació cultural especialista en mitjans d'animació audio-visuals

El llibre tracta d'una llarga serie de tècniques audio-visuals d'animació. Jo he procurat retenir aquella que tindrem ocasió d'utilitzar més sovint: el muntatge audio-visual, fet a base de diapositives i banda gravada en cinta magnetofònica. Aquest document no es, donç, propiament un resum del llibre sino una selecció del tot allò que diu el llibre que pugui esser utilitzat en la creació de muntatges audio-visuals.

L'index del document:

Els muntatges audio-visuals (presenatio i elements)	p. 2
La preparació del muntatge	p. 4
Els principis de construcció del muntatge	p. 6
El muntatge audio-visual de diapositives-cinta	p. 8

Joaquim mc. Frank

Els montatges audio-visuals

Característiques

S'integren per la juxtaposició i integració de diversos elements sonors, visuals i audio-visuals.

Son obres de circumstancies en el sentit de que tenen una vigència molt limitada.

Demanen un equipament lleuger.

En aquest escrit ens referirem principalment al tipus de montatge audio-visual fet amb diapositives i banda magneto-fònica.

Els elements del montatge

Poden esser:

- concebuts i realitzats per a montatge o bé aprofitats encara que realitzats per a altres finalitats.

- que tinguin sentit en el montatge i no en tinguin fora d'ell o bé que tinguin el mateix sentit en el montatge o fora.

Els elements, per sí sols, no constitueixen el montatge: la veritable creació està en llur integració per a expressar un contingut.

Els elements més utilitzats i utilitzables:

- <u>sonors</u> :	- discs	- <u>visuals</u> :	diapositiva
	- banda sonora		- mural
	- veu humana		cartell
			ampliacions fotogràfiques
<u>dramàtics</u> :	actors		

Classificació dels montatges segons els elements utilitzats

- 1.-Projecció de diapositives montades i comentades: exposició feta per un professor, o bé records d'un viatge o familiars.
 - seleccionar les diapositives
 - ordenar-les segons un fil lliure
 - no projectar res fora del tema: tot el que es projectat ha de tenir una raó.
- 2.-Audició organitzada de discs.
- 3.-Projecció de diapositives sonoritzada: típicament sonoritzada amb música que hi fa un paper d'element de continuïtat i creador de ritme; pot fer també de comentari. La diapositiva resta aquí l'element essencial i la música però, ha de tenir un sentit.
- 4.-Audició de discs il·lustrada: el mateix, però a la inversa.

- 5.-Montatge audiovisual propiament dit: entronca estrictament el so i la imatge font un conjunt únic i coherent que expressa quelcom; el so i la imatge son igualment indispensables i no hi ha res d'accessori.

Classificació dels montatges segons llur objectiu.

- 1.- Educatius : orientats a la transmissió d'un contingut educatiu o d'una invitació a una reflexió concreta; tipus:

- didàctic: d'ensenyament
- de sensibilització: donar un màxim d'informació assimilable pel public sobre un determinat tema orientant-se a tocar la sensibilitat per a provocar un debat, una acció etc.
- d'iniciació artística

- 2.- D'informació : presentació de documents recollits pels autors:

- montatge sobre una enquesta regional o urbana o sobre un problema observat:
 - cal mantenir el caràcter "brut" del document recollit, no adulterar-lo
 - facilitar els espectadors de seguir el procés de veure-judicar-actuar
- montatge-reportatge:
 - tema: un esdeveniment
 - diversos equips: de foto, de so, de textos, coordinador
- montatge sobre un viatge: intenció de descoberta

- 3.- D'Expressió pura:

- d'evocació: materialitzar en l'imatge i el so valors abstractes
- recitació d'un conte, d'una llegenda, etc.
- tipus album: ensenyar coses maques

Elecció d'un tipus de montatge per a una determinada ocasió

Abans de decidir-se, cal reflexionar sobre:

- les possibilitats materials de que hom disposa
- les intencions de l'animador
- el tema a tractar
- el public a qui es dirigeix el montatge

LA PREPARACIO DEL MONTATGE

El projecte

- 1.- Elegir el tema: d'acord amb els centres d'interés del grup a qui es dirigeix, d'acord amb centres d'interés fornits per l'actualitat o centres d'interés permanents
- 2.- Decidir quina serà la intenció que presidirà el muntatge
- 3.- Triar una forma de muntatge

La maduració del projecte

- 1.- Reflexió sobre el tema triat i les possibilitats i inconvenients que ofereix
- 2.- Busca i recollida dels elements audio-visuals a utilitzar
- 3.- Això no es pot fer separadament perquè cal pensar en termes audio-visuals, en idees visuals sonores.

El planteig definitiu del projecte

Un cop plantejat el conjunt, cal fer-nè un esquema sinòptic que ens en doni una visió global. La sinopsi es un pla breu que tingui en compte el desenvolupament del en les parts principals, divideixi el muntatge en seqüències, situï a cada seqüència els principals elements audio-visuals a utilitzar.

Exemple de sin psi per a un audio-visual sobre els grans conjunts urbans:

Parts	Idea central	Elements principals
Introd.	Les ciutats noves proliferen.	"El petit jardí", cançó de Jean Ferrat
1ª part	Les ciutats noves son necessàries per l'immigració, crisis camp etc.	Fotos aèries de Paris, fotos de barris extrems
2ª part	el que es un gran conjunt urbà, Il·lur equipament, etc.	Maquetes i diapositives d'un conjunt

etc. etc. ...

Un cop elaborada la sinopsi del muntatge, cal elaborar un segon estri d'estudi per al planteig, l'anàlisi concret dels diversos elements que fan part del muntatge, tant els visuals com els sons. Veiem-ne un exemple:

DIAPOSITIVES	BANDA MAGNETICA		
	Disc	Comentari	Sorolls
1.- Vista de conjunt de Paris.			Sorolls de la ciutat
2.- Avenue de l'Etoile a les 18 h.			
3.- Embotellament			
4.- Multitud pel carrer			
5.- Metro aeri damunt el Sena	Acordeó		Els sorolls van baixant de volum fins desaparèixer.
6.- El Sena			
7.-			etc. etc. ...

Així, utilitzant els plans de sinopsi i d'anàlisi, tindrem fet el planteig general del projecte de muntatge.

Preparar un muntatge en equip

- 1.- Fer una reunió plenària per al planteig.
- 2.- D'ací, passar al treball en grups especialitzats alternats amb algunes sessions plenàries quan sigui oportú posar-se d'acord.
- 3.- L'especialització dels grups de treball pot fer-se per elements (textes, imatges, sons, etc.) o bé per seqüències del muntatge (introducció, 1ª part, 2ª part, etc.)
- 4.- Per a un equip de 10 persones, sembla eficaç el següent tipus d'especialització per tasques:
 - 1 coordinador-realitzador
 - 3 il.lustradors sons
 - 3 montadors d'imatges
 - 3 responsables dels textos i els comentaris

Els principis de construcció del muntatge

El tema i el contingut

- 1.- Hi ha una escala en els mitjans de l'expressió audio-visual: els elements tenen diversa força d'expressió:
 - hi ha documents irrefutables
 - documents evidents
 - elements-signe, utilitzats simbòlicament
 - elements neutres, utilitzats per a la creació d'una atmòsfera, per a la transició d'un punt al següent, com a temps de repòs o reflexió.
- 2.- L'ordenació dels elements: comprèn els diversos mètodes d'exposició, les diverses formes de presentació dels elements per a transmetre el contingut:
 - exposició per síntesi: contemplant els diversos aspectes de la realitat, arribem a tenir una perspectiva global sobre ella: per exemple: els viatgers, la guixeta, un vagó, un ferroviari... contemplats successivament ens donen l'idea d'una estació de ferrocarril.
 - exposició progressiva : partint d'elements neutres que creen una atmòsfera, hom passa pels elements signe, que comencen a traçar una realitat, i hom arriba als documents irrefutables.
 - exposició d'il·lustració d'un enunciat: l'imatge corrobora les diverses proposicions parlades de la banda sonora que, en conjunt, són l'il·lustració de les proposicions fonamentals del muntatge.
 - exposició per series : hom va presentant series d'elements cada una de les quals vol dir una cosa, es a dir, series de varis elements que van filant una successió d'idees, cada serie una idea.
 - exposició binaria: els elements van presentant-se per parelles i cada element d'una parella expressa quelcom d'oposat o de complementari al altre element de la parella; distingim-ne dos sistemes:
 - tesi-antítesi: idees o suggerències en oposició en definitiva són elements complementaris d'una realitat dialèctica
 - camp-contracamp: el mateix, però no sobre el pla de les idees sino sobre el dels fets i les realitats

El ritme

- el contingut demana un cert ritme:
 - ritme vital: el d'un riu, el d'una màquina, etc.
 - ritmes descriptius
 - ritmes d'anàlisi

el ritme crea un ambient favorable o no a la transmissió del contingut.

- el ritme es creat per l'utilització assenyada de l'escala de l'expressió dels elements.
- l'atenció de l'espectador es sol.licitada a través del ritme
- en la preparació de tot muntatge cal traçar la línia, la curva, del ritme que li hem donat

L'harmonia

Es la recerca de l'unitat del muntatge:

- unitat del contingut
- unitat dels elements:
 - al llarg de tot el muntatge
 - en cada moment del muntatge

El montatge audio-visual de diapositives - cinta

Les diapositives

- 1.-Classificació de les fotografies: cal tenir un mòdul per a catalogar les diapositives o fotografies segons llur diferent força d'expressió i segons llur finalitat essencial:
- fotografia-document: registra una realitat de la forma més objectiva, acontentant-se de retratar-la qual apareix; podem distingir diversos tipus de foto-document:
 - document artístic: escultura, pintura, arquitectura.
 - document turístic : paisatge, etc.
 - fotografia d'objectes varis, de màquines, etc.
 - foto d'actualitat o de reportatge
 - document sociològic
 - document humà o retrat
 - fotografia -simbol: una imatge pot ésser utilitzada per a simbolitzar diversos continguts i, encara, per a figurar el contingut d'alguna imatge de que hom no disposa; per exemple: la vitalitat pot ésser representada per un torrent, per un infant que corre, per una flor esclatant, etc.; una carretera pot simbolitzar l'infinit, un punt de partida, una incògnita, etc.
 - fotografia-forma: no persegueix altra finalitat que la bellesa de la imatge; sigui la bellesa geomètrica, de composició, d'equilibri de colors, etc.

Cada un d'aquests tipus de fotografies té una utilització diferent en el montatge: les fotos -simbol juguen els moments forts de comprensió, les fotos-forma, bellesa i harmonia donen un lapsus de repòs i d'assimilació, omplen els moments de transició. Una mateixa fotografia pot ésser entesa i utilitzada en tots tres sentits.

2.-Selecció de les diapositives:

- eliminar les dolentes, les poc clares; la fotografia fa en el montatge el paper d'un llenguatge que, mal parlat, es il. legible.
- estudiar-ne el plà de composició:
 - les vistes generals (paisatges oberts) poden contemplar-se durant una estona més llarga (tenen més coses a veure-hi)
 - les vistes en peu (personatge, objecte sencer) donen de sí menys temps.
 - les vistes de detall
 - les vistes en gran detall (reservades al ros-

- estudiar-ne la composició:
 - en profunditat
 - en superfícies
- atenció al color dominant i a la il.luminació.

3.- L'Organització de les diapositives, problema d'harmonia: cal considerar constantment que la successió de les imatges té per funció l'expressió d'un contingut d'idees:

- relació de les imatges amb contingut que s'els atribueix:
 - relació real, abusar-ne banalitzava el muntatge
 - relació simbòlica, abusar-ne fatiga el públiccal anar compensant les series d'imatges de relació real i simbòlica segons el tipus de muntatge de que es tracti.
- relació de les imatges entre elles: es tracta de resoldre el problema de l'harmonia en el pas d'una imatge a la següent; cal mantenir algun dels següents tipus de relació:
 - relació de forma: p. exemple, un riu i una cabellera de dona
 - relació de composició: per exemple, paisatge i paisatge, o bé imatges amb centres de composició simètrics.
 - relació de color: similitud del color dominant en les imatges consecutives.

4.- La projecció de les diapositives:

- el ritme de la projecció es un dels elements del ritme del muntatge i un dels factors de llur harmonia interna
- el temps promig de projecció d'una imatge cal fixar-lo entre 7 i 10 segons; les variacions en duració cal pensar-les atenent als punts següents:
 - una imatge de moviment ha de projectar-se en un temps més curt que una imatge de quelcom que resta quiet.
 - el temps necessari per a la "lectura" de la imatge: una vista panoràmica demana més temps per a fer-se'n càrrec que una vista de detall.
 - les intencions de l'animador: quant més important consideri el contingut d'una imatge, més lleu li donarà.
- cal mantenir fixe l'aparell de projecció: que la imatge no balli!

La cinta magnetofònica (la gravació)

1.- Classificació dels elements sonors:

- la veu humana: element d'explicació i molt persuassiu; es imprescindible, però, parlar amb claredat.
- la música: a compleix les següents funcions:
 - assenyala un ritme
 - crea una atmosfera sonora que impregna el muntatge
 - crea una estructura sonora de base i, en aquest sentit, es l'element que dona continuïtat a la successió de les imatges
- la cançó, cas particular de la música, perquè reuneix la paraula i la música
- els sorolls:
 - donen una nota de realisme
 - classifiquem-los en narratius o descriptius (complementaris)

2.- L'integració del sò:

- segons la importància que tinguin a cada moment la paraula i el sò, caldrà pujar el volum de l'una i baixar el de l'altre o viceversa.
- el relleu d'un d'aquest element sonors pot ésser tal en algun moment que l'altre resti sil.lenciós:
 - la paraula sola marcarà els moments de màxima intensitat en la transmissió d'idees.
 - la música sola marcarà moments de rends i assimilació.
- el pas d'una música a l'altre s'ha de fer baixant el volum de la primera i posant la segona també molt baixa per a fer-la pujar progressivament
- una condició material de treball: un magnetophon sil.lenciós

L'integració imatge-sò

L'audio-visual es un conjunt en que l'imatge i el sò s'integren en un bloc únic i indispensable; bloc que té les seves pròpies lleis de la mateixa forma que la imatge i el sò les tenen.

1.- La relació imatge-sò

- comentari i il.lustració: constantment, un dels dos elements (sò i imatge) comenta i il.lustra l'altre.
- mètodes d'exposició de tipus binari (explicat en l'apartat dels principis de construcció): l'imatge i el sò, tesi i antitesi

- analogia de moviment: entre el moviment suggerit per la diapositiva i el ritme de la música.
- analogia de materia (la sonoritat de la imatge): per exemple, una imatge d'aigua i el so d'una harpa
- analogia de massa: relació entre el volum orquestal (de l'instrument solista a la sinfonia) i el contingut de l'imatge (de l'individu aïllat a la multitud)

2.- El sincronisme: El problema es planteja en haver de sincronitzar un moviment continu, el de la música, amb un moviment discontinu, el de les imatges:

- sincronitzar, en certa manera, mecanitza, limita l'expressió
- cal, donç, renunciar a sincronitzar absolutament però no renunciar a evitar el defasament marcat entre els dos moviments.

3.- La construcció audio-visual:

A.- El ritme audio-visual:

- imbricació de dos moviments, el visual i el sonor
- el so (especialment la paraula) pot canviar el valor de la imatge:
 - si el so es molt carregat d'expressió, l'espectador no tindrà una gran necessitat de llegir la imatge, que pot restar fixa llarga estona per a no distreure del so.
 - una mateixa imatge pot tenir molts significats: una carretera pot expressar la necessitat de llibertat de l'home urbà, però pot servir també per a explicar que la xarxa de carreteres es insuficient o que modifica el paisatge.

B.- L'harmonia audio-visual s'aconsegueix a través de:

- l'analogia so-imatge (ja n'hem parlat més amunt)
- la compatibilitat so-imatge (notem que l'afrontament dialèctic no significa incompatibilitat)
- L'ajuda que representa el so per a relligir les imatges

C.- Curva general del muntatge:

El muntatge no es sempre audio-visual en el mateix grau: hi ha estones en que predomina el so, d'altres en que predomina la imatge i d'altres en que predomina la síntesi profunda dels dos elements; el que cal es equilibrar i procurar evitar la fatiga de l'espectador.